विधेयक संख्या:

सूर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमनगर्ने) सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रदेश सभा सचिवालय

गण्डकी प्रदेश, पोखरा

<u>सूर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक</u>

<u>प्रस्तावना</u>:धूम्रपान तथा सूर्तिसेवन मानव स्वास्थ्यका लागि अत्यन्त हानिकारक भएको र धूम्रपान तथा सूर्तिसेवनले मानव जीवनको आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक क्रियाकलापमा नकारात्मक असर पार्ने भएकाले सो कार्यलाई नियन्त्रण गरी सर्वसाधरण जनताको स्वास्थ्य, सुविधा र आर्थिक हितको अभिवृद्धि गर्न सूर्तिजन्य पदार्थको आयात, उत्पादन, विक्री, वितरण तथा सेवन गर्ने कार्यलाई न्यूनीकरण, नियन्त्रण तथा नियमन गर्ने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

गण्डकी प्रदेशको प्रदेशसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

<u>प्रारम्भिक</u>

१. **<u>संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः</u>** (१) यस ऐनको नाम "सूर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) ऐन, २०७६" रहेको छ ।

(२) यो ऐन गण्डकी प्रदेशभर लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन प्रमाणीकरण भएको मितिले पैंतालीस दिनदेखि लागू हुनेछ ।

२.**<u>परिभाषाः</u>** विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) "सूर्तिजन्य पदार्थ" भन्नाले धूम्रपान वा सूर्तिसेवनको निमित्त बनाइएकोवा उत्पादन गरिएको चुरोट, बिँडी, सिगार, तमाखु, सुल्फा, कक्कड, कच्चा सूर्ति, खैनी, जर्दा, गुट्खा, सूर्ती वा यस्तै प्रकारका अन्य सूर्तिजन्य पदार्थ सम्झनुपर्छ ।

(ख) "धूम्रपान" भन्नाले चुरोट, बिँडी, सिगार, तमाखु, सुल्फा, कक्कड, सूर्ति वा यस्तै प्रकारका अन्य पदार्थ सेवन गर्ने काम सम्झनुपर्छ ।

(ग) "सूर्ति सेवन" भन्नाले खैनी, गुट्खा, सूर्ति वा यस्तै प्रकारका अन्य पदार्थ मुखमा राख्ने, त्यस्तो पदार्थको नसा लिने वा सेवन गर्ने काम सम्झनुपर्छ ।

(घ) "सार्वजनिक स्थल" भन्नाले दफा ३ मा तोकिए बमोजिमको स्थल सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "व्यवस्थापक" भन्नाले सार्वजनिक स्थलको काम कारबाहीको सम्बन्धमा अन्तिम निर्णय गर्ने अधिकारप्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सार्वजनिक सवारीको हकमा त्यस्तो सवारीको चालक समेतलाई जनाउँछ ।

(च) "उत्पादक" भन्नाले सूर्तिजन्य पदार्थको उत्पादक सम्झनु पर्छ ।

(छ) "निरीक्षक" भन्नाले दफा १२ बमोजिम तोकिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(ज) "मन्त्रालय" भन्नाले सामाजिक विकास मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(झ) "समिति" भन्नाले दफा १९ बमोजिम गठित सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण तथा नियमन समिति सम्झनुपर्छ ।

(ञ) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

(ट) "स्वास्थ्य कार्यालय" भन्नाले मन्त्रालय मातहतको जिल्ला स्तरीय स्वास्थ्य कार्यालय सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले एक भन्दा बढी जिल्ला हेर्ने कुनै जिल्ला स्थित स्वास्थ्य कार्यालय रहेछ भने सो स्वास्थ्य कार्यालय समेतलाई जनाउनेछ ।

परिच्छेद–२

<u>सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण</u>

३.<u>सार्वजनिक स्थल मानिने</u>: (१) देहायको स्थललाई सार्वजनिक स्थल मानिनेछः

(क) सरकारी निकाय, संस्था वा कार्यालय,

(ख) शिक्षण संस्था, पुस्तकालय, तालीम तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी संस्था,

(ग) विमानस्थल, वायुसेवा तथा सार्वजनिक सवारी साधन,

(घ) बालकल्याण गृह, शिशु स्याहार केन्द्र, जेष्ठ नागरिक आश्रम, अनाथालय, बाल उद्यान तथा क्लब, सुधार गृह,

(ङ) सार्वजनिक शौचालय,

(च) उद्योग तथा कलकारखानाका कार्यस्थल,

<u>स्पष्टीकरण</u>:यस खण्डको प्रयोजनको लागि "कार्यस्थल" भन्नाले उद्योगतथा कलकारखानाले काम गर्न छुट्याएको कार्यालय वा स्थल सम्झनुपर्छ ।

(छ) चलचित्र घर, सांस्कृतिक केन्द्र तथा नाट्यशाला,

(ज) होटल, मोटल, रिसोर्ट, रेष्टुरेण्ट, बार, भोजनालय, चमेनागृह, लज, छात्र वा छात्रावास तथा अतिथि गृह,

(झ) रङ्गशाला, कभर्डहल, शारीरिक सुगठन, व्यायाम केन्द्र, पौडी पोखरी तथा पुल हाउस,

(ञ) डिपार्टमेण्टल स्टोर तथा मिनी मार्केट, सामुदायिक भवन, पार्टी प्यालेस, शैलुन,ब्यूटी पार्लर

(ट) धर्मशाला तथा धार्मिक स्थल, पाटी, पौवा

(ठ) सार्वजनिक सवारीका प्रतिक्षालय तथा टिकट काउण्टर,

(ड) सार्वजनिक प्रयोगमा आउने निजी स्वामित्वको कुनैपनि भवन वा स्थल

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित स्थलको अतिरिक्त कुनै ठाउँको महत्व र सम्वेदनशीलतालाई विचार गरी प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएको अन्य स्थलसमेत सार्वजनिक स्थल मानिनेछ ।

४.**<u>सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान तथा सूर्ति सेवन गर्न नहुनेः</u>** (१) कसैले पनि सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान तथा सूर्ति सेवन गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यवस्थापकलेकारागार, विमानस्थल, रेष्टुरेन्ट वा होटल वा तोकिएको अन्य कुनै खास ठाउँमाअन्य व्यक्तिलाई प्रतिकूल असर नपर्ने गरी धूम्रपान तथा
सूर्तिजन्य पदार्थ सेवन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम धूम्रपान तथा सूर्ति सेवनको लागि छुट्याइएको ठाउँमा पालना गर्नुपर्ने न्यूनतम मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछन् ।

५. **<u>सूचना टाँस गर्नु पर्नेः</u>** व्यवस्थापकले आफूसँग सम्बन्धित सार्वजनिक स्थलको आवश्यकता अनुसार विभिन्न ठाउँमा धूम्रपान तथा सूर्ति सेवन गर्न नपाउने व्यहोराको सूचना सबैले देख्ने र पढ्न सक्ने गरी टाँस गर्नु पर्नेछ ।

६.**<u>घर तथा निजी सवारी साधनभित्र धूम्रपान गर्न नहुनेः</u>** कसैले पनि अन्य व्यक्तिलाई असर पर्ने गरी घर तथा निजी सवारी साधनभित्र धूम्रपान गर्न हुँदैन ।

परिच्छेद–३

<u>सूर्तिजन्य पदार्थको उत्पादन तथा विक्री वितरण</u>

७. **<u>लेवल, ट्रेडमार्क, ऱ्यापर्स तथा प्याकिङ्गः</u>** (१) उत्पादकले सूर्तिजन्य पदार्थको प्याकेट तथा ऱ्यापर्समा देहायको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछः

(क) प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गराइएको लेवल तथा ट्रेडमार्क चिन्ह,

(ख) उत्पादकको नाम, ठेगाना र सूर्तिजन्य पदार्थमा रहेको निकोटिनको मात्रा,

(ग) तोकिएका अन्य हानिकारक तत्व एवं आवश्यक कुरा ।

(२) उत्पादकले सूर्तिजन्य पदार्थको प्याकेट तथा ऱ्यापर्समा बालबालिकालाईआकर्षण गर्ने कुनै किसिमको लोगो, चिन्ह, शब्द र चित्र राख्न पाउनेछैन ।

(३) कसैले पनि अन्य उद्योग तथा उत्पादकको ब्राण्ड तथा ट्रेड नाम राखी सूर्तिजन्य पदार्थ उत्पादन गर्न पाउने छैन ।

(४) कुनै उद्योगले चुरोट, बिँडी वा सिगारको आकारमा अन्य कुनै पनि वस्तु उत्पादन गर्न पाउने छैन ।

८.**<u>विवरण पेश गर्नु पर्नेः</u>** (१) उत्पादकले सूर्तिजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गर्नु अघि त्यस्तो पदार्थमा भएको निकोटिनको मात्रा, हानिकारक तत्व लगायत अन्य आवश्यक कुराको विवरण मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) सूर्तिजन्य पदार्थको उत्पादन तथा निकासी पैठारी गर्ने व्यक्तिले प्रत्येकवर्ष आफूले गरेको उत्पादन तथा निकासी पैठारीको विवरण मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

९.**<u>चेतावनीमूलक सन्देश तथा चित्र उल्लेख गर्नु पर्नेः</u>** (१) उत्पादकले सूर्तिजन्य पदार्थको बट्टा, र्‍यापर्स, प्याकेट तथा पार्सलको प्याकेजिङ्ग र लेबलको बाहिरी कुल भागमध्ये कम्तीमा नब्बे प्रतिशत भागमा सूर्तिजन्य पदार्थ स्वास्थ्यलाई हानिकारक छ भन्ने जस्ता व्यहोराको मन्त्रालयले तोकेबमोजिमतावनीमूलक सन्देश र सूर्तिजन्य पदार्थको सेवनको असरबाट भएको घातक, रङ्गीन चित्र प्रष्ट रुपमा बुझ्ने र देख्ने गरी नेपाली भाषामा छाप्नु तथा अङ्कित गर्नुपर्नेछ ।

(२) मन्त्रालयले उपदफा (१) बमोजिमको चेतावनीमूलक सन्देश तथा सङ्केत चिन्ह समय समयमा प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी थप गर्न सक्नेछ ।

(३) आयातकर्ताले उपदफा (१) बमोजिमको मापदण्ड पूरा नभएको सूर्तिजन्य पदार्थ आयात गर्न पाउने छैन ।

१०.**<u>विज्ञापन तथा प्रायोजन गर्न नपाइनेः</u>** उत्पादक लगायत कसैले पनि पत्रपत्रिका तथा रेडियो, टेलिभिजन, एफ.एम., इन्टरनेट, ई-मेल जस्ता विद्युतीय सञ्चार माध्यम, अन्तरक्रिया कार्यक्रम, होर्डिङ्गबोर्ड,भित्तेलेखन, लोगो, सङ्केत, लेख, दृश्य, आवाज, चिन्ह, व्यक्ति वा अन्य कुनै पनि माध्यमबाट सूर्तिजन्यपदार्थको विज्ञापन वा प्रवर्द्धन गर्न वा कुनै कार्यक्रम, समाचार वा सूचना सम्प्रेषण वा प्रायोजन गर्न पाउने छैन ।

११.**<u>विक्री वितरण तथा प्रदर्शनमा बन्देजः</u>** (१) कसैले पनि अठार वर्ष उमेर नपुगेका व्यक्ति र गर्भवतीमहिलालाई सूर्तिजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गर्न वा गर्न लगाउन वा निःशुल्क उपलब्ध गराउन पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रयोजनको लागि सूर्तिजन्य पदार्थको बिक्रेताले कुनै क्रेताको उमेरकोबारेमा यकीन हुन चाहेमा निजसँग आवश्यक प्रमाण माग गर्न सक्नेछ र बिक्रेताले माग गरेको प्रमाणपेश गर्नु सम्बन्धित क्रेताको कर्तव्य हुनेछ ।

(३) कसैले पनि शिक्षण तथा स्वास्थ्य संस्था, बाल कल्याण गृह, शिशु स्याहार केन्द्र, जेष्ठ नागरिकआश्रम, पूनर्स्थापना केन्द्र, अनाथालय र नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशनगरी तोकिदिएको सार्वजनिक स्थलबाट कम्तीमा एक सय मिटरभित्रको घर, पसलबाट सूर्तिजन्य पदार्थबिक्री वितरण गर्न गराउन पाउने छैन ।

(४) कसैले पनि फुटकर रुपमा चुरोट, बिँडी वा सिगारको खिल्ली बिक्री वितरण गर्न नपाउने गरीप्रदेश सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(५) विद्यालय तथा विश्वविद्यालयको पोशाक लगाई सूर्तिजन्य पदार्थ खरिद गर्न जाने जुनसुकै उमेरकोविद्यार्थिलाई सूर्तिजन्य पदार्थ बिक्री बितरण गर्न पाइने छैन ।

(६) कसैले पनि निःशुल्क रुपमा सूर्तिजन्य पदार्थ वितरण गर्न वा उपहार दिन पाउने छैन ।

(७) प्रचलित कानुनमा भएको अन्य व्यवस्थाको अतिरिक्त सूर्तिजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहबाट अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामाअनुमतिलिनुपर्नेछ ।

(८) सूर्तिजन्य पदार्थको बिक्री वितरण छुट्टै कक्षबाट गर्नुपर्नेछ ।

(९) कसैले पनि सूर्तिजन्य पदार्थप्रति आकर्षण हुने गरी बिक्रीस्थल सजावट गर्न तथा त्यस्तो पदार्थको प्रदर्शन गर्न पाउने छैन ।

परिच्छेद–४

निरीक्षण, अनुसन्धान तथा मुद्दा दायरी

१२.**निरीक्षक सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) कसैले यस ऐन विपरीत सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरे वा नगरेको वा उत्पादक वा व्यवस्थापकले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा गरे वा नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण गर्ने काम समेतको लागि प्रदेश सरकारले कुनै कर्मचारीलाई निरीक्षकको रुपमातोक्न सक्नेछ ।

(२) निरीक्षकले आफूले गरेको कामको विवरण मासिक रुपमा स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

३) स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त विवरण मासिक रुपमा मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भएको भएतापनि उत्पादकले यस ऐन बमोजिम गर्नुपर्ने कार्य गरे वा नगरेको सम्बन्धमा निरिक्षण गर्न मन्त्रालयले मन्त्रालय वा मातहतको कुनै अधिकृत स्तरको कर्मचारिलाइ निरिक्षकको रुपमा तोक्नसक्नेछ र यसरी तोकीएको निरिक्षकले आफुले गरेको कामको प्रतिवेदन मन्त्रालयको सचिव समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

५) यस ऐनमा लेखिएदेखि बाहेक निरीक्षकको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) स्थानिय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र सूर्तिजन्य पदार्थको बिक्री बितरण छुट्टै कक्षबाट गरे वा नगरेको वा यस ऐन विपरीत सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरे वा नगरेको वा उत्पादक वा व्यवस्थापकले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा गरे वा नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

१३.**<u>निरीक्षण गर्न सक्नेः</u>** (१) कसैले यस ऐन विपरीत सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरे वानगरेको वा उत्पादक वा व्यवस्थापकले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा गरे वा नगरेकोसम्बन्धमा निरीक्षकले आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्रको जुनसुकै सार्वजनिक स्थलको निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण गर्दा कसैले सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेको वा उत्पादक वा व्यवस्थापकले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा गरेको नदेखिएमा निरीक्षकलेत्यस्तो ठाउँमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गर्न रोक लगाउन वा यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा गर्नसम्बन्धित उत्पादक वा व्यवस्थापकलाई निर्देशन दिन वा ध्यानाकर्षण गराउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निरीक्षकले दिएको निर्देशन तथा गराएको ध्यानाकर्षणको पालना गर्नु सम्बन्धित उत्पादक वा व्यवस्थापकको कर्तव्य हुनेछ ।

१४.**<u>व्यवस्थापकले निरीक्षण गर्नुपर्नेः</u>** (१) व्यवस्थापकले आफूसँग सम्बन्धित सार्वजनिक स्थलमा कसैले धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरे वा नगरेको सम्बन्धमा समय समयमा निरीक्षण गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण गर्दा कसैले धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेको देखिएमा व्यवस्थापकले धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गर्न तुरुन्त रोक लगाउनु पर्नेछ ।

(३) कुनै व्यवस्थापकले सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेमा सो स्थलसँग सम्बन्धित व्यक्ति वा कर्मचारीले र सार्वजनिक सवारीका हकमा त्यस्तो सवारीका यात्रीले व्यवस्थापकलाई धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गर्नबाट तुरुन्त रोक लगाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम व्यवस्थापकले धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेमा सो थाहा पाउने वा देख्ने व्यक्तिले निरीक्षक समक्ष उजुरी गर्न सक्नेछ ।

१५.**<u>अनुसन्धान</u>**: व्यवस्थापकले सार्वजनिक स्थलमा धुमपान वा सूर्ति सेवन गरेको वा उत्पादक वा व्यवस्थापकले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने कुराहरु पूरा नगरेको सम्बन्धमा कसैको उजुरी परेमा

वा निरीक्षकलाई कुनै स्रोतबाट सो कुराको जानकारी हुन आएमा निरीक्षकले सो सम्बन्धमा आवश्यक अनुसन्धान गर्नुपर्नेछ ।

१६. **मुद्दा दायर गर्नेः** (१) दफा १५ बमोजिम गरिएको अनुसन्धानबाट उत्पादक वा व्यवस्थापक उपर मुद्दा चलाउनु पर्ने देखिएमा निरीक्षकले मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मुद्दा दायर गर्दा निरीक्षकलेमुख्य न्यायाधिवक्ता वा सम्बन्धित सरकारी वकिलको राय लिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद–५

सजाय तथा पुनरावेदन

१७. **सजायः** (१) कसैले यस ऐन विपरीत सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेमा निरीक्षकले एक सय रुपैयाँ जरिवाना गर्नु पर्नेछ ।

(२) व्यवस्थापकले धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गर्ने व्यक्ति सार्वजनिक स्थलसँग सम्बन्धित व्यक्ति वा कर्मचारी भएमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन तुरुन्त रोक लगाउने र पटक पटक धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेमा अनुशासनमा नरहेको सरह मानी निजको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम सचेत गराउने वा अन्य विभागीय कारबाही गर्नु पर्नेछ ।

(३) व्यवस्थापकले यस ऐन विपरीत सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान वा सूर्ति सेवन गरेमा अनुशासनमा नरहेको सरह मानी निजलाई कानून बमोजिम अधिकारप्राप्त अधिकारीले सचेत वा विभागीय कारबाही गर्नु पर्नेछ ।

(४) निरिक्षकले उपदफा (१) बमोजिमको जरिबाना वापत लिएको रकम प्रदेश सरकारको राजश्व खातामा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम व्यवस्थापक वा अधिकारप्राप्त अधिकारीले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(६) देहायको अवस्थामा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले सम्बन्धित व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम सजाय गर्नुपर्नेछः

(क) दफा ५ बमोजिम सूचना टाँस नगरेमा पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना,

(ख) दफा ७,८ र ९ बमोजिमको कुनै काम नगरेमा त्यस्तो सूर्तिजन्य पदार्थ जफत गरी पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना,

(ग) दफा १० विपरीत कुनै काम गरेमा एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना,

(घ) दफा ११ विपरीत कुनै काम गरेमा दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना,

(ङ) खण्ड (क), (ख), (ग) र (घ) मा लेखिएदेखि बाहेक यस ऐन विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना ।

१८.**<u>पुनरावेदनः</u>** दफा १७ को उपदफा (६) बमोजिम मुद्दा हेर्ने अधिकारीले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सो निर्णय भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-६

<u>विविध</u>

१९.**<u>समितिको गठनः</u>** (१) सूर्तिजन्य पदार्थको नियन्त्रण तथा नियमन सम्बन्धमा नीति निर्धारण गर्ने काम समेतको लागि देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहेको सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण तथा नियमन समिति गठन हुनेछः

(क) सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय -अध्यक्ष

(ख) क्यान्सर, फोक्सो वा मुटु सम्बन्धी रोगको रोकथाम वा उपचारमा संलग्न सरकारी स्वास्थ्य संस्थाका व्यक्तिहरुमध्येबाट मन्त्रालयले मनोनीत गरेको एकजना -सदस्य

(ग) धूम्रपान तथा सूर्ति सेवनको नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यले स्थापित गैरसरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रको स्वास्थ्य संस्थामा काम गरेका व्यक्तिहरुमध्येबाट एकजना महिला सहित मन्त्रालयले मनोनीत गरेको दुईजना -सदस्य

(घ) सामाजिक क्षेत्रमा काम गरेका व्यक्तिहरुमध्येबाट मन्त्रालयले मनोनीत गरेकोएकजना-सदस्य

(ङ) कानून अधिकृत, सामाजिक विकास मन्त्रालय -सदस्य

(च) महाशाखा प्रमुख, स्वास्थ्य, सामाजिक विकास मन्त्रालय -सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिम मनोनीत सदस्यहरुको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिए बमोजिममनोनीतसदस्यलाई पदबाट हटाउन सकिनेछ ।

(४) समितिको सचिवालयको काम मन्त्रालयले गर्नेछ ।

(५) समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(६) समितिलाई आवश्यक लागेमा सम्बन्धित क्षेत्रका विशेषज्ञ वा अन्य व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(७) मन्त्रालयले समितिको कामको सिलसिलामा बैठक बस्नुपर्दा तथा स्थलगत रूपमा भ्रमण गर्नुपर्दा समितिका पदाधिकारी तथा आमन्त्रित व्यक्तिलाईतोकिए बमोजिम बैठकभत्ता तथा भ्रमणभत्ता उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

२०.**<u>समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः</u>** समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) सूर्तिजन्य पदार्थको नियन्त्रण तथा नियमनका लागि अपनाउनुपर्ने नीति तथा सुधार गर्नुपर्ने कानूनको सम्बन्धमा मन्त्रालयसमक्ष सुझाव पेश गर्ने,

(ख) धूम्रपान तथा सूर्ति सेवनलाई निरुत्साहित गर्न यसबाट पर्ने नकारात्मक असरका सम्बन्धमा चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(ग) धूम्रपान तथा सूर्ति सेवनको लतमा लागेकालाई सोबाट छुटकारा दिलाई स्वस्थ्य जीवन यापनको लागि आवश्यक उपाय अवलम्बन गर्ने,

(घ) निरीक्षकको काम कारबाहीको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

(ङ) निरीक्षकको काम कारबाहीको सम्बन्धमा निरीक्षकलाई आवश्यकनिर्देशन दिने,

(च) सूर्तिजन्य पदार्थबाट स्वास्थ्यलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याउने विषयपाठ्यपुस्तकमा समावेश तथा परिमार्जन गराउन सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने ,

(छ) सूर्तिजन्य पदार्थको आयात, उत्पादन, बिक्री, वितरण र उपभोगमा न्यूनीकरणको लागि आवश्यक काम गर्ने,

(ज) सूर्तिजन्य पदार्थको आयात, उत्पादन, बिक्री वितरण र उपभोगकोनियन्त्रण गर्न तथा सूर्तिजन्यपदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न रोगकोरोकथाम र उपचारको लागि आवश्यक स्रोत जुटाई परिचालन गर्ने,

(झ) तोकिए बमोजिमको अन्य काम गर्ने गराउने ।

२१.**<u>जफत गरेको सूर्तिजन्य पदार्थ नष्ट गर्नुपर्नेः</u>** (१) मुद्दा हेर्ने अधिकारीले यस ऐन बमोजिम जफत गरेको सूर्तिजन्य पदार्थ नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

(२) मुद्दा हेर्ने अधिकारीले उपदफा (१) बमोजिम सूर्तिजन्य पदार्थ नष्ट गर्दा मानव स्वास्थ्य तथा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

२२.**<u>अनुगमन गर्नेः</u>**मन्त्रालय र मन्त्रालय मातहतका निकायले यस ऐन बमोजिमको काम कारबाही भए नभएको अनुगमन गर्नेछ ।

२३.**<u>सरकारवादी हुनेः</u>** यस ऐन अन्तर्गतको मुद्दा सरकारवादी हुनेछ ।

२४.**<u>कार्यविधि अपनाउनु पर्नेः</u>** यस ऐन अन्तर्गतको मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्दा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ ।

२५. **<u>मुद्दा हेर्ने अधिकारीः</u>** यस ऐन अन्तर्गतको मुद्दाको शुरु कारबाही र किनारा सम्बन्धित स्वास्थ्य कार्यालयको प्रमुखले गर्नेछ ।

२६. **<u>सहयोग गर्नुपर्नेः</u>** यस ऐन बमोजिमको कुनै काम कारबाही सम्पादन गर्ने सिलसिलामा व्यवस्थापक वा निरीक्षकले संघ वा स्थानीय सरकारको कुनै निकायको सहयोग माग गर्न सक्नेछ । त्यसरी सहयोग माग भएमा आवश्यक सहयोग गर्नु सो निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

२७.**<u>नियम बनाउने अधिकारः</u>**यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची १

(दफा ११ को उपदफा (७) सँग सम्बन्धित)

.......................महानगरपालिका/ उप–महानगरपालिका/नगरपालिका/गाउँपालिका

नगर/गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

............शाखा

सुर्तिजन्य पदार्थको बिक्रि बितरण गर्ने

<u>अनुमति- पत्र</u>

व्यावसायी/ बिक्रेताको पासपोर्ट साइजको फोटो

अनुमति पत्र नं.

१) व्यावसायी/ बिक्रेताको

(क) नाम, थरः

(ख) ठेगानाः

२) व्यावसायको

(क) किसिमः

(ख) फर्मको नामः

(ग) सञ्चालन स्थानः

(घ) सञ्चालन मितिः

(ङ) पुजीः

अधिकृत पूँजी:-   चुक्ता पूँजी:-

च) आन्तरीक संकेतः

२) सुर्तिजन्य पदार्थको बिक्रि बितरण गर्न अनुमति प्रदान गरिएको मितिः

(.......................)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुमतिवालाले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरुः

(१) बिक्र गरिने सूर्तिजन्य पदार्थको मूल्य सहितको सूची तयार गरी ग्राहकले देख्ने गरी राख्नु पर्नेछ ।

(२) प्रचलित ऐन कानूनको परिधिभित्र रही पेशा व्यावसाय सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

(३) सूर्तिजन्य पदार्थको बिक्रि बितरणको विवरण खुल्ने गरी छुट्टै लगत राख्नु पर्नेछ ।

(४) हरेक वर्षको श्रावण महिनाभित्र अनुमति पत्र नविकरण गर्नुपर्नेछ ।

(५) व्यवसाय छोड्नुपर्दा वडाको सिफारिस लिई आउनु पर्नेछ ।

प्रदेश सभाको सम्वत् २०७६ साल बैशाख८ गते बसेको बैठकले नेपालको संविधानको धारा १९९ बमोजिमयो विधेयक पारित गरेको ब्यहोरा संविधानको धारा २०१ बमोजिम प्रमाणित गर्दछु ।

नेत्रनाथ अधिकारी
सभामुख
गण्डकी प्रदेश

मिति :२०७६।०१।०८

प्रदेश सभाका सभामुखबाट प्रमाणित यो विधेयक नेपालको संविधानको धारा २०१ को उपधारा(२) बमोजिम प्रमाणीकरण गर्दछु ।

मितिः

बाबुराम कुँवर
प्रदेश प्रमुख